1602 ـ آنچه معتبر است، رویت هلال است نه حساب فلکی

سوال

آیا مسلمان می‌تواند برای آغاز و پایان [ماه] روزه بر اساس محاسبه‌ی فلکی رفتار کند یا باید حتما هلال را ببیند؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

شریعت اسلام شریعتی است آسان و فراگیر که احکام آن همه‌ی ثقلین ـ انسان‌ها و جن‌ها ـ را با تفاوت طبقاتشان، چه عالم و چه کم‌سواد، و چه شهرنشین و بادیه‌نشین، در بر می‌گیرد. برای همین است که الله متعال راه شناخت اوقات عبادات را برایشان آسان گردانده و برای وارد شدن و پایان یافتن اوقات [عبادات] نشانه‌هایی قرار داده که [همه‌ی انسان‌ها در هر سطحی] در شناخت آن مشترک هستند. مثلا خداوند غروب خورشید را نشانه‌ی دخول وقت نماز مغرب و خروج وقت نماز عصر قرار داده و پایان شفق سرخ را نشانه‌ی وارد شدن وقت نماز عشا گردانده و رویت هلال را پس از آنکه در پایان ماه پنهان می‌شود نشانه‌ی ابتدای ماه جدید قمری و پایان ماه پیشین قرار داده و ما را برای شناخت آغاز ماه مکلف به علومی نساخته که تنها عده‌ی کمی از مردم بدان آگاهی دارند، یعنی علم نجوم یا علم حساب فلکی. نصوص کتاب و سنت نیز بر همین اساس رویت هلال و مشاهده‌ی آن را نشانه‌ی آغاز روزه‌ی ماه رمضان و رویت هلال شوال را نشانه‌ی فطر معرفی کرده است. همینطور برای ثبوت عید قربان و روز عرفات.

الله متعال می‌فرماید:

فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ [بقره: ۱۸۵]

(پس هر کس از شما این ماه را مشاهده نمود باید آن را روزه بدارد).

و می‌فرماید:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الأهِلَّةِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ [بقره: ۱۸۹]

(درباره‌ی هلال‌ها [ی ماه] از تو می‌پرسند. بگو آن‌ها [نشانه‌ی] گاه‌شماری برای مردم و [موسم] حج‌اند).

و پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ می‌فرماید: هرگاه آن را دیدید روزه بگیرید و هر گاه دیدید افطار کنید، پس اگر بر شما پنهان

ماند مقدار ماه را سی روز کامل کنید. بنابراین پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ روزه را منوط به ثبوت رویت هلال ماه رمضان و پایان روزه را وابسته به دیدن [هلال] ماه شوال دانسته و آن را مرتبط به حساب نجومی و حرکت ستارگان ندانسته است. در دوران پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ و خلفای راشدین و ائمه‌ی اربعه و سه قرنی که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ گواهی به خیریت و فضیلت آنان داده بر همین اساس عمل می‌شد. بر این اساس رجوع به علم نجوم در اثبات ماه‌های قمری برای آغاز عبادات و خارج شدن از آن بدون رویت بدعتی است که هیچ خیری در آن نیست و دلیلی از شریعت ندارد، و هر چه خیر است در پیروی از سلف در امور دینی نهفته و همه‌ی شر و بدی در بدعت‌هایی است که در دین صورت گرفته است. الله ما و شما و همه‌ی مسلمانان را از فتنه‌های آشکار و پنهان حفظ نماید.